

**בית ספר
בקהילה:
חינוך
מבוסס
מקום
(PBE)**

המכון
לחינוך
דמוקרטי

כתיבה: מלכי חכים
איור הכריכה: דרור בר יוסף

עיצוב: סטודיו נעם תמרי

הוצאת המכון לחינוך דמוקרטי
תל אביב, תשע"ו 2016

טל' 03-7412729

info@democratic.co.il

אוגוסט 2016

המכון לחינוך דמוקרטי
www.democratic.co.il

תוכן העניינים

7	מבט ממעוף הציפור על PBE
8	מהו חינוך מבוסס מקום Place Based Education ?
10	כיצד יוצרים פדגוגיה מבוססת מקום?
12	ליווי צוות הנהלת בית הספר בתהליך יצירת המודל הרלוונטי לבית הספר, קהילה ומקום
14	ליווי המורים ביצירת הפדגוגיה הלכה למעשה, והטמעתה בתכנית הלימודים
17	יצירת חיבורים עם גופים רלוונטיים
18	סיפורו של שביל ג'סר
24	נספח - סילבוס השתלמות מורים בפדגוגיה מבוססת מקום

דמיינו לעצמכם שביל שעובר ביישוב שלכם, שביל שעדיין אינו קיים.

השביל הזה נוצר באהבה על ידי הקהילה, השביל הזה הובל על ידי ילדי בית ספר ביישוב בתהליך למידה אותנטי על היישוב שלהם.

כשעוברים בשביל זה, אנו לומדים על חוזקות היישוב, על הפוטנציאל הגלום בו, על האנשים, על הסיפורים המרתקים של המקום.

שביל זה יוצר נראות ושינוי והנו מקור לגאווה וייחודיות מקומית.

שביל יכול להיות אחד התוצרים של תהליך למידה מבוססת מקום. ובכדי לבנות אותו צריך קודם כל לברר מה תפקיד בית הספר בבניית זהות ויצירת קשר למקום, לקהילה, לאדמה, לעולם? מה תפקיד המורה ביצירת למידה מחוברת למקום? למה להתחבר למקום? מה תפקיד הקהילה בתהליך התפתחות הילד לימודית, רגשית וחברתית?

למידה מבוססת מקום מעוררת שאלות חשובות בקשר לאדמה, מקום ועולם, ושאלות על תפקיד החינוך בימינו; בעידן של גלובליזציה היוצרת התרחקות מהמקום הלוקלי, התרחקות שהיא מנטלית, רגשית ואף פיזית.

למידה מבוססת מקום היא למידה המחזירה את הקשב, ההתבוננות והאהבה שלנו למקום בו אנו חיים.

למידה היוצרת מודעות מקומית, לאתגרים ולחזקות שנמצאים בסביבה הקרובה שלנו.

למידה המחברת את בית הספר לקהילה-סביבה שנמצאת בה.

חינוך מבוסס מקום מנסה לחבר מחדש את התהליכים החינוכיים והתפתחות האדם לרווחת חיי הקהילה ואיכותם.

ספירת למידה מבוטסת מקום

התבוננות: זיהוי ומיפוי וגילוי: צרכים, מצב קיים, איזורי חוזק (אנושיים וסביבתיים)

פוטנציאל

התבוננות

בחירת כיוון פעולה

העמקת הלמידה בהקשר של כיוון הפעולה הנבחר

בחירה

העמקה

העמקה

התחברות: יצירת קשר עם אנשים המעורבים במקום.

חוויה: לחוות את המקום

ידע: רכישת ידע על המקום

התאהבות במקום (כמניע לפעולה)

התאהבות התמקדות

בחירת מיזם

למען המקום

בתוך המקום

על המקום

המקום קיום

שכפול התהליך במקומות נוספים

שימור: בעלות על המיזם.

מנגנונים לתחזוקת התוצרים לאורך זמן

שימור

עצירה לצורך: התבוננות ומתן משוב. הוקרת האנשים שיצרו ופעלו

עצירה, משוב, הוקרה

יצירה: תוצרי מיזם

מבט ממעוף הציפור על PBE זירת הפעולה: מקום

ספירלת למידה מבוססת מקום

על המקום

המקום קיום

בתוך המקום

למען המקום

חינוך מבוסס מקום

Place Based Education

דיויד סובול ודיויד גרינווילד*, הוגים חשובים של גישת ה-PBE, טוענים שזוהי גישה שמעניקה משמעות ללוקליות בעולם של גלובליזציה.

גישה זו מחברת תהליכים חינוכיים-קהילתיים-תרבותיים למקום בו הם מתרחשים ומאפשרת לסביבה הבית-ספרית להפוך ליותר פתוחה, מקיימת ומחברת לעולם האמיתי.

זוהי שיטה פדגוגית המחברת את אנשי החינוך למקום-סביבה בה הם פועלים וחיים, ושמה דגש על עקרונות הצדק החברתי והשוויון. חינוך כזה הנו מודע למקום ומשמעותו, על מנת ללמוד מחדש את הקהילות והמקומות בהן אנו חיים, באופן שמאפשר יצירת קיימות וקשרים ברי קיימא כיום ובעתיד. אנשי חינוך שחשוב להם ליצור את החיבור הזה יעניקו לתלמידיהם מודעות למקום, יפתחו אצלם שייכות, גאווה ועשייה למען שיפור איכות חייהם במקום בו הם חיים, הכרות עמוקה של עקרונות הדמוקרטיה וזכויות האדם.

נקודת ההתחלה בחינוך מבוסס מקום הנה הקהילה והסביבה. מתוך נקודת התחלה זו, מלמדים מושגים, נושאים וסוגיות בהקשר שלהם למקצועות השונים- שפות, מתמטיקה, מדעים ועוד. תהליך זה כולל השתתפות פעילה של הלומדים והמורים כאחד, ביצירת למידה רלוונטית עם זיקה לעולמם האמיתי. הלמידה מתרחשת סביב תופעות שונות שמתרחשות במקום וסביבתו, כשהתהליך מהווה בסיס ללמידה רב-תחומית, שמכילה בתוכה ממדים אקולוגיים, רב-תרבותיים, וחברתיים. למידה זו, מטרתה ליצור מעורבות קהילתית בדרכים מגוונות ויצירת ידע חדש. תוך כדי למידה מעלים הלומדים שאלות שמעניינות ורלוונטיות להם, עוסקים בתחומי עניין משלהם, ומקבלים תפקיד מרכזי בתהליך הלמידה; הלומדים מעריכים כיצד ידע זה תורם וממנף את איכות החיים והקיימות של הקהילה.

גישת ה-PBE
מחברת תהליכים
חינוכיים-
קהילתיים-
תרבותיים למקום
בו הם מתרחשים
ומאפשרת
לסביבה הבית-
ספרית להפוך
ליותר פתוחה,
מקיימת ומחברת
לעולם האמיתי.

* Gruenewald, D. (2003b). Foundations of place: A multidisciplinary framework for place-conscious education. American Educational Research, 40(3), pp. 47-76. Sobel, D. (2004). Place-based education: connecting classrooms and communities. Great Barrington, MA: Orion Society.

מכאן שחינוך מבוסס מקום הופך את החינוך של התלמידים למשמעותי ויוצר דרך חיים באמצעות למידה פעילה תוך כדי חיבור לקהילה. מסגרת למידה זו מספקת להם ידע רלוונטי, השתתפות פעילה בתהליכים דמוקרטיים, ומציאת פתרונות לבעיות סביבתיות וחברתיות.

פעולה כזו, הנובעת בו זמנית ממרחבי הקהילה וביה"ס, מייצרת השפעה ארוכת טווח על מקומו של הפרט בקהילה, ועל עתידה של הקהילה. חוויית הלומד (התלמיד, המורה וכל המעורבים) תביא לידי ביטוי צמיחתו כאזרח בעל מודעות והבנה עמוקה לפוטנציאל הטמון בהשתתפות פעילה, יזמות, אחריות, יכולת השפעה ויחסים דיאלוגיים במרחבים השונים בהם הוא פועל. מעורבות חינוכית-קהילתית מסוג זה, יש בה נראות ואקטיביזם שתשפיע על הדימוי העצמי של הלומד, תחושת שייכות ומסוגלות.

החיבור מחדש למקום והמודעות מביא את הלומדים להבין את משמעות החיבור לאדמה והפוטנציאל בהשתייכות למקום, הקשר בין מקומות ציבוריים והמקום הפרטי, תועלת הפרט והכלל. המחויבות החברתית מתחילה במחויבות אישית כלפי המקום בו אנו חיים, ולחשוב גם על ההשתייכות לעולם ולאנושות.

מסגרת הלמידה

מספקת

לתלמידים

ידע רלוונטי,

השתתפות

פעילה בתהליכים

דמוקרטיים,

ומציאת פתרונות

לבעיות סביבתיות

וחברתיות

כיצד יוצרים פדגוגיה מבוססת מקום?

המסע יתחיל תמיד בהתבוננות במקום. תעלה השאלה "מה אני לא מזהה ולא שם לב אליו במקום בו אני מכיר/ה, חי בו, עובד בו, והוא חלק מחיי היום-יום שלי?". השאלה מעודדת חיפוש, זיהוי והכרות עם הפרטים הקטנים ומאפייני מקום, העלאת תחושות שמעורר בנו המקום. ההתבוננות על המקום מובילה לגילוי של סוגיות, תחושות, ונושאים המעוררים רצון להיכרות מעמיקה ולעיתים אף מעוררים רצון לערוך בהם שינוי. התעמקות בנושאים אלו היא אבן הדרך השנייה במסע. ההתעמקות מכוונת לפיתוח מיומנות חשיבה ביקורתית ולמידה התנסותית. בהמשך, דרך התעמקות בנושאים נבחרים ודרך חשיבה יצירתית אנו ניצור פעולה משמעותית עבורנו שמטרתה ליצור את המקום מחדש. בעצם ליצור את השינוי שיהווה מנוף למציאות חדשה. לאחר מכן, ובכדי להבטיח את המשכיות התהליך והשינוי הנוצר, לאחר סיום הפעולות והיצירה, יש לעשות עצירה להתבוננות מחדש ועריכת רפלקציה ומשובים על הנעשה עד כה, ולתכנן פעולות של שמירה על קיום המקום לאחר השינוי. כלומר לשאול שאלות של איך מתחזקים את התהליך/ התוצר/המקום ותחושת השייכות ובעלות עליו.

את יצירת הפדגוגיה ופיתוחה ניתן לדמות למסע, שאבני הדרך העיקריות שלו הן **התבוננות, העמקה, יצירה ושימור**.

כל אבן דרך כזו מסמנת שלב בהתחברות למקום(השלבים מתבססים על התאוריה של הוגים בולטים בתחום): "על", "בתוך", "למען" ו"קיום" – המקום.

1. למידה על המקום באמצעות התבוננות
2. למידה בתוך המקום באמצעות העמקה
3. תכנון ויישום מיזם למען המקום באמצעות יצירת משהו חדש
4. קיום המקום באמצעות מהלכי שימור

אנחנו יוצאים מתוך הנחה שלכל מקום יש ייחודיות שמתבטאת בסיפור המקומי, באורחות חיי הקהילה, במיקום הגאוגרפי, ברקע ההיסטורי, באקלים, במאפייני סביבה ועוד.

עבודה בכל
הרבדים
מבטיחה את
הצלחת התהליך

על מנת לבנות את מערכות הקשרים המתוארות, חשוב להקדיש זמן ליצירת ממשקים פעילים בין האנשים הרלוונטיים שיתמכו במהלך כולו ויקדמו אותו: המורים, הנהלה, ההורים, הקהילה, הרשות וגופים אחרים. בניית רשת קשרים כזו תתמוך בתהליך ותאפשר אותו כאשר מתרחשת חשיבה משותפת, דיאלוגית ודמוקרטית בין המשתתפים ומתורגמת לעשייה מתוך מחויבות של כולם לתהליך. יצירת מערכת הקשרים המתוארת תתרום לקיימות והמשכיות התהליך.

מאמר זה מתייחס בהרחבה לעבודת הצוותים בבית הספר, צוות הנהלה וצוות המורים. המאמר ימחיש את התהליכים המקבילים בין הצוותים ובעלי התפקידים השונים ובין אלו למהלכים פדגוגיים של למידה מבוססת מקום כשעקרונות הפעולה כולם, בכל הרבדים: הן הארגוני, הן הפדגוגי והן הקהילתי-נשענים על התפיסה של למידה זו, כלומר על פי שלבי ההתחברות למקום והפעולות העיקריות הנדרשות בכל שלב.

תהליך ליווי, של הנחיה וסיוע בפיתוח פדגוגיה מבוססת מקום, מתייחס למהלכים הבאים בו זמנית:

- ליווי צוות הנהלת בית הספר בתהליך יצירת המודל הרלוונטי לבית הספר, קהילה ומקום
- ליווי המורים ביצירת הפדגוגיה הלכה למעשה, והטמעתה בתכנית הלימודים
- פיתוח מקצועי של המורים בפדגוגיה מבוססת מקום (במסגרת קורס השתלמות)
- חיבורים לגופים רלוונטיים למקום, מחוץ לבית הספר.

עבודה בכל הרבדים מבטיחה את הצלחת התהליך וגיבויו. המסע הפדגוגי מאפשר ליצור את הייחודיות הבית-ספרית בהקשר המקומי, לכן הנהלה וכן הצוות הבית-ספרי הם אלו העוסקים במציאת ייחודיות זו ופיתוחה, וגם בבניית מערכות קשרים הנובעות מכך פנימה והחוצה:

פנימה - בין הנהלה, צוותים, תלמידים והורים.

החוצה - בין בית-הספר לקהילה, לרשות, מוסדות וגופים רלוונטיים אחרים.

ליווי צוות הנהלת בית הספר בתהליך יצירת המודל הרלוונטי לבית הספר, קהילה ומקום

בנוסף, תערך הכרות ראשונית עם פדגוגיה מבוססת מקום ונחשפים לפוטנציאל של פדגוגיה בהקשר לבית הספר, ולתהליך השינוי הרצוי בתוך בית הספר. הכרות זו, תוביל אותנו גם לאבחון מערכת הקשרים של בית הספר עם הסביבה, לבירור ותכנון דרכים ליצירת הפדגוגיה הזו כמשמעותית ורלוונטית בהיבט הארגוני-ניהולי.

למידה בתוך המקום, עם מתודות של הפדגוגיה:

בשלב זה, נלווה את המנהל ביצירת התשתית לקיום והתפתחות הפדגוגיה בבית הספר ועל תפקידו כמוביל פדגוגיה ייחודית מבוססת מקום. בכך שיתכנן את הפעולות הבאות-

- תצפיות ושיחות עם המורים והצוותים על הפדגוגיה המתפתחת בתוך בית הספר.
- יצירת מערך התפתחות מקצועית לצוותים השונים.
- יצירת שיתופי פעולה בתוך בית הספר ומחוצה לו.
- יצירת סדירותיות תומכות את הפדגוגיה הלכה למעשה.
- תמיכה ועידוד למובילי התהליך.

המהלך של ליווי צוות הנהלה הנו מהלך של חשיבה מערכתית ותרגום חשיבה זו לפיתוח ויישום הפדגוגיה על ידי המורים וצוותי ההוראה בבית הספר. המנהל וצוות הניהול בבית הספר יבנו תשתית מקדמת את המהלך הבא של פיתוח מקצועי וליווי המורים, ובניית הסדירות הבית ספריות שמאפשרות התפתחות התהליך.

תהליך ליווי הנהלה הינו על פי שלבי ההתחברות למקום (על-בתוך-למען-לקיום-המקום) שתוארו לעיל.

למידה על המקום ועל הפדגוגיה:

תהליך הליווי של המנהל יתחיל בהתבוננות שלו על תפקידו, ועל בית הספר כיום. מה נעשה עד עכשיו, ומה רוצים לקדם בהמשך. עריכת מיפוי של הצוותים, זיהוי איזורי חוזק וצמיחה שלהם, בכדי לגייס צוות מוביל מתוך בית הספר שיקדם את הרעיון שעומד להתפתח מתוך התהליך כולו. תשאל השאלה מה מתוך חזון בית הספר ושאירופותיו יכולים לקדם ולחבר את בית הספר למקום בו הוא פועל.

תהליך

הליווי של

המנהל יתחיל

בהתבוננות שלו

על תפקידו, ועל

בית הספר כיום

למידה למען המקום, ויצירה באמצעות הארגון הבית ספרי:

השלב הזה הנו שלב של יצירה ותמיכה ביישום בממדים הארגוניים, הפדגוגיים והרעיוניים מתוך מה שעלה בשלבים הקודמים. מכאן שחשוב ליצור –

- שיתופיות כעקרון פעולה.
- גיבוש תפקיד הרכז הפדגוגי ואחריותו ביצירת התהליך ויישומו.
- תמיכה בצוות מוביל אשר מיישם ומקדם את הרעיון הלכה למעשה.
- הקמת וועדת היגוי לתהליך/פעולה/תוצר שתוכנן.
- הובלה של תיעוד התהליך והידע החדש שנוצר.

למידה לשימור התהליך/ התוצר/הפעולה וקימו בתוך המקום (בית הספר):

שלב זה הנו שלב סיום, שבו כל המעורבים בתהליך בהובלתו של מנהלת בית הספר ו/או הצוות הניהולי עורכים משוב והתבוננות מחדש על מה שנעשה עד כה, על התוצר, וחושבים יחדיו איך יוצרים מנגנוני המשכיות של השפעת התהליך על הפדגוגיה בבית הספר, הרעיון המרכזי של הפעולה כולה, וכן על מערכתיות התהליך והיחסים החדשים שנוצרו בעקבות כל התהליך, לכן חשוב לבצע את הדברים הבאים –

- עצירה והתבוננות מחדש על ההצלחה והחוזקות שנוצרו בעקבות התהליך.
- תהליך הערכה מקצועי על ידי גורמים מומחים בהערכת תהליכים, ניתוח תוצאות המתקבלות והסקת מסקנות.
- למידת המרכיבים השונים שגרמו להצלחה ואחרים שגרמו לעיכוב.
- יצירת מנגנונים שיאפשרו לתהליך להמשיך להתקיים בממד הפדגוגי, ניהולי-מערכתי וביסוס יחסים המקדמים את התהליך ומבטיחים את יציבותו מצד אחד, ואת התחדשותו מצד שני.

ליווי המורים ביצירת הפדגוגיה הלכה למעשה, והטמעתה בתכנית הלימודים

למידה על המקום ועל הפדגוגיה:

בתחילת הליווי, על המנחה ללמוד ולהכיר את בית הספר, לחוות אותו, לקיים מפגשים עם בעלי תפקידים שונים בבית הספר לפני התחלת העבודה עם הצוותים על הפדגוגיה.

מכאן יתחיל מהלך בירור עמדות ותפיסות של המורים לגבי הוראה ולמידה במצב הקיים. כלומר, **התבוננות משותפת עם הצוות על המצב כיום**. מעגלי התבוננות יכולים להיות: בית הספר, הכיתה, היישוב, השכונה, הקהילה, המורה- על עצמו- כפי שהוא עכשיו והפוטנציאל שלו. שלב זה חשוב ליצירת השפה המשותפת, החיבורים, וזיהוי החוזקות והצרכים של הקבוצה והמקום. בנוסף, הקשבה של המנחה והבנה שלו את המקום והמצב הקיים יגרום להנעה ומוטיבציה של המורים להירתם למסע.

דוגמאות לנושאי התבוננות:

- בית הספר כמרחב פתוח.
- מרחבי למידה מחוץ לכיתה.
- המורה הלומד והמלמד.
- המורה שברצוני להיות.
- סוגיות רלוונטיות שעולות תוך כדי הנחייה והתערבות.

תהליך ליווי המורים והנחייתם ביצירת הפדגוגיה הנה ברוח של שלבי ההתחברות למקום (על – בתוך-למען-לקיום- המקום) שתוארו לעיל.

משימת המנחה בבית הספר, במסגרת תפקידו כמלווה שינוי, היא ליצור את הקשרים והשיתופיות בין ההנהלה לצוותים המונחים, וליצור שפה של "מקום" בתהליך הובלת השינוי. כלומר המנחה מלווה את ההנהלה ביצירת התשתית לתהליך השינוי- כפי שתואר לעיל, ואת הצוותים בפרקטיקה, יישום ויצירת המודל הייחודי של בית הספר. הוא יוצר, בו זמנית, שפה מקצועית שמתייחסת לרציונל של הפדגוגיה המבוססת מקום, והתייחסות לנרטיב המקומי של בית הספר וסביבתו.

לכל בית ספר יש סיפור, מיקום גיאוגרפי, מעמד חברתי ביישוב, אקלים חינוכי וקהילות בתוך בית הספר ומחוצה לו. כמו כן, לכל בית ספר וקהילותיו יש חלום שברצונם להגשים בקשר למקומם ביישוב וביחס אליו. המנחה ילווה את הצוותים השונים בהבחנת כל המרכיבים שתוארו באמצעות השלבים הבאים:

המנחה מלווה את ההנהלה ביצירת התשתית לתהליך השינוי ואת הצוותים בפרקטיקה, יישום ויצירת המודל הייחודי של בית הספר

"קורס השתלמות" (בנספח). הבנת המודל חשובה בשלב זה, מכיוון שיצרנו הן חיבור למתודה, הן חיבור למקום והן חיבור לקשר ביניהם. ההכרות עם שלבי המודל מאפשרת לראות את התמונה הכללית של הפדגוגיה וחזקותיה, וליצור שיתופיות ומעורבות של השותפים בתהליך.

למידה למען המקום, ויצירה באמצעות הפדגוגיה:

בשלב זה נבחר פעולה או תוצר בעקבות ההתעמקות בשלב הקודם. פעולה שברצוננו לבצע כדי לשנות את המקום, ולהשפיע על חיי התושבים ועתידם. זהו שלב שבו הלומדים הופכים להיות אקטיביסטים.

לכן בשלב זה נקבע את התוצר, המיומנויות שברצוננו לפתח בקרב הלומדים, המורים והתלמידים, בעקבות הלמידה-יצירה. התוצר הנבחר הנו קשור למרחב היישובי-סביבתי ובעל השפעה על המרחבים הללו.

לאחר קביעת התוצר והקבוצות המעורבות בו, יש לתכנן את תהליך הלמידה והיצירה, לוחות זמנים, תוצרי ביניים, פעילויות מחוץ לכיתה, פגישות וסיורים.

ניתן ליישם את פעולת היצירה בדרך ה-PBL, כאפשרות מתודית.

מיומנויות שברצוננו לפתח בשלב זה: חשיבה יצירתית, אקטיביות, נקיטת עמדות, אחריות קהילתית- חברתית, אחריות אישית ועבודת צוות.

המיומנויות שברצוננו לפתח בקרב צוות המורים בשלב זה הן: התבוננות, חשיבה ביקורתית ורפלקציה.

בהמשך יעבור הצוות למהלך של בירור ולמידה על המקום בו הוא פועל וחי. כלומר, למידה על היישוב, השכונה והאזור בו נמצא בית הספר. מהלך זה כולל גם בירור של תחושות ורגשות של חברי הצוות ביחס למקום: עד כמה אני שייך או מנוכר למקום.

במקביל נתייחס לנושאים שניתנים בקורס ההשתלמות על הגישה התאורטית של למידה מבוססת מקום, עקרונותיה ומאפייניה. ההכרות עם הפוטנציאל והייחודיות של הגישה תבהיר כיצד ניתן להסתייע בה ביצירת פדגוגיה משמעותית. (ראה "קורס השתלמות" (בנספח)

למידה בתוך המקום, עם מתודות של הפדגוגיה:

בשלב זה נערוך פעילויות, התנסויות וסיורים בתוך המקום בו שוכן בית הספר ובבית הספר עצמו. היציאה למרחב הסביבתי היא על מנת לזהות וללמוד יותר לעומק את המאפיינים של המקום. כל משתתף יתחבר לסוגיה שרלוונטית לו, ומעניינת אותו לחקור אותה. סוגיות הקשורות לחיי בית הספר, למקצועות הנלמדים בבית הספר, וגם לחיי התושבים והיישוב. הסוגיות יכולות להיות חברתיות, סביבתיות, תרבותיות או פוליטיות.

המיומנויות שברצוננו לפתח בקרב צוות המורים בשלב זה הן: דיאלוגיות ועיבוד מידע.

במקביל, במסגרת קורס ההשתלמות, תיערך הכרות עם המודל "בית-ספר מחובר מקום וקהילה" (ראה

לבסוף, נתכנן מנגנונים המשכיים רב שנתיים בכדי ליצור המשכיות לתהליך והשפעתו על המרחב היישוב, סביבתי ובית ספרי.

פיתוח מקצועי של המורים בפדגוגיה מבוססת מקום

תהליך הליווי של המורים והצוותים השונים ילווה בקורס השתלמות הפורס את התאוריה והרציונל של הפדגוגיה המבוססת מקום, מאפייניה ודרכי יישומה (ראו בנספח). תהליך הליווי וההנחיה יהיה שזור בתכני הקורס, כפי שהודגם לעיל.

דוגמאות לתוצרים רלוונטיים

- שביל טיולים
- מוזיאון
- גינה קהילתית
- ציורי קיר, גרפיטי
- עיצוב כיכר
- עיצוב "תחנות אוטובוס"
- מפה מיוחדת
- "שלטי לייק" ברחובות או במרחב הבית ספרי
- סביבה לימודית יישובית
- מוזיאון במרחב בית הספר
- ויש עוד..

למידה למען קיום התהליך/ התוצר/הפעולה בתוך המקום:

עתה יש לעשות עצירה להתבוננות מחדש על התהליך כולו. לערוך מיפוי באמצעות תצפיות וסקרים ושיח על הנעשה עד כה. כלומר להשתמש בדרכי הערכה שונות על מנת לבדוק את מידת השפעת התהליך על המורים, התלמידים והסביבה. לבדוק כיצד הושפעה המערכת הלימודית והתכנים הלימודיים והתוכניות הלימודיות השונות ואילו מהן לא הושפעו.

לאחר מכן, להסיק מסקנות לגבי פעולות ומתודות שתאפשר את המשך השפעתו על תהליכי הלמידה של התלמידים וההתפתחות המקצועית של צוותי ההוראה. כמו כן, את השפעתו על המשך יצירת המקום מחדש באופן מתמיד ומעורבות חברתית למען איכות הוראה וחיים במקום.

מיומנויות שברצוננו לפתח בשלב זה: התבוננות, ביקורתיות, העצמה, רפלקציה, שיתופיות, מעורבות ואחריות.

יצירת חיבורים עם גופים רלוונטיים

בית הספר יאתר
מתחילת הדרך
את הגופים
שיכולים לתרום
למקום

לכל פעולה למען המקום יש מאפיינים ומטרות לשינוי, לכן צריך לברר את מאפייני הפעולה ולמצוא גופים שיכולים לתרום לפעולה במשאבים וידע. מאפיינים יכולים להיות בהדגשים סביבתיים, היסטוריים, אמנותיים וכיוצא בזה.

בצד זאת, חשוב ליצור שיתוף פעולה עם הרשות ומשרד החינוך על מנת לקבל תמיכה, הכרה והוקרה של התהליך. בית הספר, יחד עם המנחה, יאתר מתחילת הדרך את הגופים שיכולים לתרום למקום ולמהלכים שונים שבית הספר רוצה לקיים: כמו בית ספר ירוק, קידום בריאות, חינוך סביבתי, אמנות וכול'.

סיפורו של שביל ג'סר

באמצעותו נדגים יצירת פדגוגיה מבוססת מקום

הזמנה זו, להשקת שביל ג'סר, מזמינה אתכם להכיר לעומק את התהליך של למידה מבוססת מקום שהביא ליצירת השביל.

מאין עלה הצורך בלמידה מבוססת מקום בחטיבת הביניים - ג'סר אלזרקא?

בשנת תשע"ג, בשנת הליווי הראשונה שלי לבית הספר, עסקנו בפרוייקט שורשים: חקר הסטורי של המשפחות ביישוב. יצרנו עצי משפחות וחקרנו מוטיבים ייחודיים של התפתחות היישוב לאורך הדורות. גילינו התלהבות גדולה של התלמידים בפרוייקט, אשר התבטא לאורך התהליך וביום השיא בו התלמידים הציגו את תוצריהם.

מתוך למידה של ההצלחה הגדולה הזו, מצאנו שדייקר העבודה חייבת להיות מחוברת קהילה כדי ליצור שינוי חינוכי- קהילתי, יחד עם זאת התלמידים רצו לספר את הסיפור שלהם ולהציג את עצמם מתוך מקורות החוזק שלהם. כתוצאה מכך, בשנת תשע"ד המשכנו את התהליך עם הדגש על פדגוגיה מבוססת מקום.

מהלך העבודה

1. הגדרת מטרות במעגלים הבאים:

הנהלה

- יצירת תשתית תמיכה מבחינה רעיונית וארגונית
- יצירת שיתופי פעולה פנימיים וחיצוניים

מורים

- התפתחות המורה כדמות רב מימדית שמלווה את התלמידים בתהליך רחב ומשנה חיים מבחינה לימודית, חברתית, רגשית, סביבתית, ואף כלכלית.
- יצירת חדר מורים מעורב, אכפתי, אחראי, מאפשר תמיכה הדדית ועבודת צוות
- חיבור העשייה הבית ספרית לקהילה הסובבת את בית הספר, הבנת הנרטיב היישובי ושילובו בתהליך הלמידה היומיומי בכיתה
- הגברת מידת ההזדהות של המורים/מחנכים עם הנרטיב היישובי.

התלמידים
רצו לספר את
הסיפור שלהם
ולהציג את
עצמם מתוך
מקורות החוזק
שלהם

שביל ג'סר אלזרקא

בשרא دعوتکم لحضور حفل افتتاح
"جسر الزرقاء"
وذلك يوم الخميس الموافق 03.04.2014 الساعة الرابعة عصرا
بمركز البلد بجانب "مسجد عمر بن الخطاب"

الحفل يحضرون: السيد عمير بيرتس – وزير حماية البيئة
السيد مراد عماش – رئيس المجلس المحلي
ممثلين عن وزارة المعارف
طلاب ومعلمي ومدير المدرسة الاعيادية السيد شادي
عماش ومدارس جسر الزرقاء

يتخلل الحفل:
"جسر الجسر" هو قصة بلد، الماضي والحاضر، التاريخ والحضارة
هو بصمة أمل وضعها طلاب ومعلمي إعدادية جسر الزرقاء
ملتقانا على "جسر الجسر" في أحياء جسر الزرقاء الاصيل.
jsrtrail@gmail.com

بناوا לתנוג אתנו את השקת

שביל ג'סר אלזרקא

האירוע יתקיים ביום חמישי 3.4.14 בשעה 16:00 במרכז ג'סר אלזרקא ליד המסגד.
בהשתתפות:
השר להגנת הסביבה, מר עמיר פרץ
ראש הרשות המקומית, מר מוראד עמאש
נציגי משרד החינוך
תלמידי, מורי ומנהל חטיבת הביניים מר שאדי עמאש ובתי ספר בכפר
הפעלות של להקות סמול, בניגו מוזיקה, קטעי קריאה ודוכנים
שביל ג'סר הוא הסיפור של הכפר בגבול ובחווה,
שביל ג'סר מקרב אותך לאנשים מעניינים, סמבדרי פנים ומכניסי אורחים.
שביל ג'סר חושף בפניך את הסביבה היפה והיחודית של הכפר.
לפרטים נוספים jsrtrail@gmail.com

3. אבני היסוד של התהליך:

- השאלה הפורייה שמניעה את התהליך: כיצד הסביבה המקומית תהווה מקור גאוה יישובית, לתלמידים בפרט ותושבי היישוב בכלל?
- מהות התהליך: יזמות ליצירת שיפור בדימוי שיש ליישוב בעיני המתבוננים עליו מבחוץ ובעיני תושבי היישוב עצמם. תהליך זה כולל מהלכים של חשיבה, תכנון ופעולה על אספקטים שונים ביישוב, שמהווים איזורי חוזק יישוביים ופוטנציאל למינוף.
- השפעת התהליך: פיתוח מודל חינוכי ייחודי וחדשני, יישומו בבית הספר והפצתו בחברה הערבית, אשר יהווה פריצת דרך ויצור נראות והצלחה לבית הספר בפרט וליישוב ג'סר אלזרקא
- השותפים: התהליך ביוזמה והובלת בית הספר, ובשיתוף פעולה עם הרשות המקומית. יצירת שיתופי פעולה עם גורמים רלוונטיים אשר מעוניינים לתרום לתהליך, קידומו והעצמתו.
- התוצר משמעותי ורלוונטי לכלל היישוב: השביל

תלמידים

- יצירת רלוונטיות בתהליכי הלמידה שתעודד את התלמידים להיות מעורבים ובעלי מוטיבציה, ויצירת מעורבות חברתית וקהילתית מחוץ לבית הספר.
- הגברת תחושת השייכות והאחריות של התלמידים כלפי עצמם, עתידם וסביבתם.
- יצירת ידע חדש בהסתמך על הידע הקיים של התלמידים

2. תכנון המהלכים:

- התהליך הפעולה הנו על פי השלבים על-בתוך-למען המקום. בשלב התחלתי היה צורך בהכרות ומודעות של המורים והנהלה על הפדגוגיה עצמה לפני התחלתה בכיתות. בכך התחלנו שלב בתכנון: יצרנו מסגרת פיתוח מקצועי וליווי למורים, בהם למדנו את שלבי הפדגוגיה ותכננו את מהלכי הפעולה. כמו כן, הקמנו וועדת היגוי שמורכבת מנציגי מורים, מנהל, וועד הורים, אנשי קהילה ונציגי מועצה.

המורים גם יצאו לסיורים ביישוב בליווי המנהל על מנת ללמוד על המקום מתוך התבוננות על:

- מאפיינים שלא זיהו לפני כן ביישוב
- תופעות וחיי הקהילה בשעות היממה השונים (צהריים, ערב, ימי חופש, חגים)
- אתגרים ביישום עם התלמידים
- הסתכלות המורים בתוך המקום בעיני התלמיד
- דמיון התוצר והשפעתו על היישוב
- תהליך העבודה של המורים עם התלמידים אשר מתייחס לשלבי העל-בתוך-למען המקום תורגם לשלבים יותר מפורטים:

מודל פעולה בית ספר מחובר קהילה:

למידה על המקום:

- זיהוי צורך ופוטנציאל ביישוב
- סימון תוצר פעולה/ למידה משנה חיים ביישוב
- למידה בתוך המקום:
- חיבור לפעולה ויצירה של קבוצה רלוונטית (בקהילה או במערכת החינוך)

כתוצר הנו פרי של תהליך חינוכי קהילתי של תלמידי חטיבת הביניים והווה משמעות משנה חיים ביישוב.

- **נראות והפצה:** יצירת נראות והד ביישוב ומחוצה לו

מודל הפעולה וביטויי הלכה למעשה

אם נתבונן שוב בשלבים המתוארים במסמך של למידה מבוססת מקום, מתוך עבודה של מנחה שמלווה את תהליך שינוי:

- למידה על המקום ועל הפדגוגיה
- למידה בתוך המקום, עם מתודות של הפדגוגיה
- למידה למען המקום, יצירה באמצעות הפדגוגיה הרי, שהמורים צריכים לעבור את השלבים הללו, לחוות אותם, להבין את משמעותם בכדי שיוכלו ליישם את הפדגוגיה הלכה למעשה, לכן על המנחה ליצור במקביל את הלמידה של המורים ושל התלמידים.
- בשביל ג'סר המורים למדו את השלב ובסיומו התחילו ליישם עם התלמידים, וכך עברו משלב לשלב.
- בתהליך הליווי את המורים ערכו מיפוי על חוזקות שלהם האישיים וכצוות על בית הספר, ועל תלמידיהם.

שאלות שהנחו את השיח הם, מה מייחד את היישוב שלי? מה מייחד את השכונה שלי? מה אני אוהב ביישוב/שכונה? מה מיוחד בדך שלי בין הבית לבית הספר?

לזהות איזורי חוזק ואיזורי פוטנציאל לשינוי. תהליך זה התחיל במעגלי שיח שיצרו המורים והמורות בשעות החינוך עם הלומדים על היישוב. שאלות שהנחו את השיח הם, מה מייחד את היישוב שלי? מה מייחד את השכונה שלי? מה אני אוהב ביישוב/שכונה? מה מיוחד בדרך שלי בין הבית לבית הספר?

לאחר מכן, למדו את מפת היישוב, מיומנויות של קריאת מפות, ניווט, הבנת הסימנים במפה. סמנו על המפה איזורי חוזק של הכפר, כגון ממצאים היסטוריים, מקורות מים, סיפור היסטורי ייחודי, קרבה לים, מיקום גיאוגרפי, טבע וצמחים.

לאחר מכן, כל תלמיד בנה מפה אישית ביחס למפה היישובית. כל תלמיד סמן מסלול הליכה אישי, שעובר כל בוקר מהבית לבית הספר. המחנכים והמחנכות בקשו מהם שכל יום בבוקר בעת הליכתם במסלול זה להתבונן, ולרשום כל דבר שמזהים אותו. בכל מפגש ערכו דיונים על ההתבוננות שלהם. בדיונים אלו עלו נושאים רבים, כמו, פסולת לאורך הדרך, בתי עסק קיימים ואחרים חסרים ביישוב או בשכונה, שכנות, יחסים בין השכנים, תנועת הרכבים ברחוב.

- תהליך עשייה / למידה / יצירה לאורך תקופה נדרשת
- למידה למען המקום:
- יצירת נראות לתהליך, הכרה והוקרה בו
- יצירת מנגנונים המשכיים רב שנתיים

יצירת השביל עם התלמידים

מימדי הלמידה אשר התרחשו בתהליך יצירת השביל הם:

- חינוכית - יצירת למידה משמעותית באמצעות למידה מבוססת פרוייקטים PBL
- קהילתית - יצירת תהליך שמעודדת זהות, שייכות וגאווה למקום.
- תרבותית - גילוי, חשיפה והעצמת הסיפור הייחודי של ג'סר אלזרקא
- כלכלית - יצירת אפשרויות לפיתוח עסקי ותיירותי
- סביבתי - שינוי סביבתי, תכנוני, טיפוח וניקיון.

1. זיהוי חוזקות ופוטנציאל של היישוב

שלב ראשון של המודל מבוסס על תהליך למידה והתבוננות על היישוב, לחוות את המקום, על מנת

לאחר ההצלחה
הגדולה של
ההשקה
והתהליך כולו,
קמה וועדה
שמורכבת
מתלמידים,
מורים, וועד
הורים, כדי
ליצור המשכיות
של התהליך

בכל כיתה יצרו מפה כיתתית, כוללת רשת של המסלולים האישיים של כל התלמידים בכיתה על מפה אחת. ערכו מיפוי של התלמידים בכל שכונה, ציפיות בשכונות השונות, והתייחסו לנושאים המשותפים לשכונות וליישוב בכלל. במעגלי השיח התייחסו התלמידים לנושאים שזיהו בכל יום בעקבות ההתבוננות בדרך אל בית הספר, ורשמו אותם בלוח הפרוייקט. בכל התקופה הזו התלמידים למדו על האיזורים השונים ביישוב, אתרים הסטוריים וארכיאולוגיים, בחנו את המרקם החברתי והתרבותי ועסקו ברגשות ותחושות שלהם כלפי המקום מבחינת זהות ושייכות.

ההתחברות למקום בג'סר אלזקא והפעלת ביקורת לאחר ההתבוננות, גרמה להם לחשוב על בעיית הפסולת, אפשרויות ומוגבלות תעסוקה, פוטנציאל היישוב בענף התיירות.

התלמידים הציפו שאלות ביקורתיות כגון: למה אין לנו מוזיאון ביישוב? מי אחראי על פעולת הנקיון ברחובות? למה חוף הים ביישוב סגור? מה האחריות שלי? כמה אני מרגיש שייך ליישוב?

מתוך הלמידה והתבוננות על המפה היישובית, גם למדו על שביל ישראל שעובר מהיישוב שלהם, והגדירו זאת כחזקה ופוטנציאל בלתי ממומש.

2. סימון תוצר פעולה/ למידה משנה חיים ביישוב

שלב שני נבנה בעקבות הזיהוי וההתחברות שהתרחשו בשלב ראשון. מטרת שלב זה היא העמקה בנושאים שזוהו בשלב ראשון, החזקות של היישוב והפוטנציאל לשינוי. התלמידים למדו על התופעות שזיהו, והביעו

את רצונם לשנות את הקיים. במעגלי השיח העלו את נושא המחויבות והאחריות למתרחש ביישוב, תפקידם כתושבי המקום. כל זה על מנת לבנות כיוון פעולה שתשנה את החיים ביישוב, ולסמן תוצר שיניע לכיוון השינוי הרצוי. בשלב זה, המורים והמורות זיהו מוטיבציה של התלמידים להוביל את הפרוייקט על מנת לשנות את תדמית היישוב.

בשלב זה, החלטנו שבביל ג'סר מתחיל מהכניסה של היישוב, שביל ישראל גם עובר שם, ומזמין את המבקרים והמעוניינים לעבור דרכו אל תוך היישוב. כלומר, המטיילים של שביל ישראל יכולים לעבור דרך חלופית בחלק ממקטע שביל ישראל בכדי להכיר את היישוב ובחלקו השני מתחבר שוב לשביל ישראל. כך, סומן תוצר פעולה שהזמין תהליך למידה מעמיק על השכונות ביישוב.

3. חיבור לפעולה ויצירה של קבוצה רלוונטית (בקהילה או במערכת החינוך)

בשלב זה, התחילו התלמידים לאסוף סיפורים על היישוב מתוך הקהילה, ערכו ראיונות, אספו ידע ממוחים, נפגשו עם נציגים מהמועצה כדי לאשר את התהליך ותוכן הסיפורים, נפגשו עם בעלי עסק ביישוב כדי ללמוד על הפוטנציאל התיירותי.

4. תהליך עשייה / למידה / יצירה לאורך תקופה נדרשת

בשלב זה, נבחרו הסיפורים הרלוונטיים, הולחט מאיפה עובר השביל בדיוק, נוצרה מפה של השביל, ונקבעו תחנות שבו יוצגו שלטים המתארים את הסיפורים. כמו כן, היה חשוב לתלמידים שסיפורים אלו יכתבו בשלושת השפות, עברית, ערבית ואנגלית, כי זה מיועד

1
זיהוי חוזקות
ופוטנציאל של היישוב

2
סימון תוצר פעולה /
למידה משנה חיים
ביישוב

3
חיבור לפעולה ויצירה
של קבוצה רלוונטית

4
תהליך עשייה /
למידה / יצירה לאורך
תקופה נדרשת

5
יצירת נראות לתהליך,
הכרה והוקרה בו

6
יצירת מנגנונים
המשכיים רב שנתיים

יצירת תוכנית רב שנתית שתופעל בבית הספר על מנת להרחיב את השביל

יצירת סדירויות לתחזוקה של השביל בשיתוף עם המועצה

יצירת קבוצה קהילתית רחבה של יידי השביל שיקדמו התלמידים על ידי העלאת מודעות תושבי היישוב לחשיבות השביל דרך פעילויות קהילתיות וביקורי בית.

הפיכת השביל לשביל ירוק דרך תוכנית בית ספר ירוק שהתחילה בבית הספר והשביל הפך להיות אחד היוזמות בתוך התוכנית

תלמידים עורכים סיורים לקבוצות מבקרים ותיירים ביישוב וגם לתושבי היישוב ותלמידי בתי ספר אחרים.

לתושבי המקום ותיירים דוברי שפות.

נבחר סמל לסימון השביל. התלמידים צבעו את הסימון לאורך השביל.

5. יצירת נראות לתהליך, הכרה והוקרה בו

שלב זה, הנו שלב שבו התלמידים יוצרים נראות בתוך השכונה הן בהצגת התוצר והפעילות למען הקהילה, והן בהשקת השביל בחגיגה יישובית שמסמלת את המנוע לשינוי. שלב זה חשוב ביצירת תחושת גאווה של התלמידים מכיוון שהם פעלו למען עצמם והקהילה.

6. יצירת מנגנונים המשכיים רב שנתיים

לאחר ההצלחה הגדולה של ההשקה והתהליך כולו, קמה וועדה שמורכבת מתלמידים, מורים, וועד הורים, כדי ליצור המשכיות של התהליך ונקבעו המהלכים הבאים:

נספח - סילבוס השתלמות מורים בפדגוגיה מבוססת מקום

מבוא

קורס PBE מטרתו להכיר את הפדגוגיה למידה מבוססת מקום כמשמעותית בשדה החינוך: להכיר את התאוריה, עקרונות ומאפייני הלמידה המבוססת מקום ותכנון תהליך למידה על פיהם.

נעסוק בפוטנציאל של מרחבי למידה ביישוב, מה מספרים לנו מרחבים אלו, מה ניתן ללמוד בהם, ומה נרצה לעשות כפעולה אקטיבית למען היישוב.

אנו חווים את בתי ספר כממסדים סגורים ומוגנים, למידה מתרחשת בכיתות ומנותקים ממרחבי למידה אותנטיים ואלטרנטיביים. לכן, בקורס זה נלמד איך ליצור למידה משמעותית מחוץ לבית-הספר. למידה על המקום, בתוך המקום ולמען המקום.

פירוט הנושאים

מהלך הלמידה בהשתלמות כולל ארבעה חלקים המקבילים לחלקי "למידה מבוססת מקום

1. רקע תאורטי

מהו PBE? מה מספרת לנו הגישה? ומה מיוחד בה?

גישה זו, מנסה ליצור שינוי בתפקיד בית הספר במאה ה-21, בעידן הגלובליזציה ומשברי העולם-מקום הכלכלי, הסביבתי-חברתי והפוליטי. גישה זו יוצרת קשר ותשוקה למקום, הכרתו מחדש, ויצירת סיפורו מחדש. נבחן שוב את תפקיד הקהילה בגיבוש זהות ואזרחות. ונכיר חוקרים בשדה זה.

מהן העקרונות המובילות את ה-PBE?

העקרונות מתייחסים לממדים שונים של "מקום": ממדים תפיסתיים, חברתיים-תרבותיים, אידיאולוגיים, פוליטיים ואקולוגיים. נקודת ההתחלה של הלמידה

התבוננות ורפלקציה, עבודת צוות, מנהיגות, מעורבות, יזמות, ואקטיביזם. מיומנויות אלו נדרשות כדי לגלות את חוזקות היישוב ואיזורי הצמיחה, ליצור מעורבות הלומדים ביישוב ושיתופי פעולה עם מומחים, אנשי קהילה וארגונים שונים.

2. מודל הפעולה "בית ספר מחובר מקום וקהילה"

מודל מחולל שינוי בו האזרחים והתלמידים פעילים במרחבים השונים, מתוך שייכות, מודעות ומנהיגות.

המודל מתבסס על ארבעת השלבים של למידה מבוססת מקום:

למידה על המקום

התבוננות על הישוב והקהילה לשם: מיפוי העמדות שלנו כלפי המקום, החזקות שאנו מתגאים בהם - הן אנושיים והן סביבתיים; זיהוי הנושאים הבעורים, זיהוי צרכים וגילוי הפוטנציאל היישובי. קיום דיונים ושיחות לגבי אזורים אלו על מנת למצוא כיווני פעולה ותחומי התעניינות של הלומדים בכדי להתעמק בהם.

בחירת כיוון פעולה לשינוי בחיי היישוב. הבחירה הינה

היא הקהילה והסביבה, התבוננות ויצירת שינוי מתוך התייחסות לעקרונות.

מה הם המאפיינים של ה-PBE?

מאפיינים לדוגמה: למידה רב-תחומית ובין-תחומית, למידה חוץ-כיתתית, רלוונטיות לקהילה וסביבה, היסטוריה של המקום, תולדות הטבע, קיימות, חקר פעיל, יצירת נרטיב המקום מחדש וכיו"ב. כל זאת על בסיס תפיסה של למידה משמעותית: ערך, רלוונטיות ומעורבות, אותנטיות בלמידה.

מה תפקיד המורה, התלמיד, הקהילה ביצירת למידה מבוססת מקום?

המורים כמעצבי תכנית ייחודית, הלומדים כמומחים ויוצרי ידע, הלומדים כחלק מהקהילה, הלומדים כאזרחים פעילים היום ובעתיד. חיבור לתכניות הלימוד הבית ספריות ויצירת תכנית לימודים לפרויקט, מיזם או פעולה כל שהיא, ויצירת הקשרים בין בית-הספר אל מחוצה לו.

מהן המיומנויות שהלומדים רוכשים בתהליך זה?

מיומנויות לדוגמה: ביצוע ראיונות, שאלת שאלות,

למידה למען קיום המקום

יצירת נראות לתהליך, הכרה והוקרה בו. בתהליך התכנון יש גם להתייחס לחשיבות הרבה של יצירת נראות של המהלך, הפצתו והוקרה של היוצרים.

נקים מנגנוני שימור רב-שנתיים למיזם, על ידי יצירת בעלות ונוהלי תחזוקה קבועים.

נשכפל את המהלך במקומות נוספים.

3. תכנון למידה מחוברת למקום, קהילה וסביבה – מהי התוכנית הרלוונטית לבית-הספר?

בירור מחדש של חזון בית הספר הקיים והמשמעויות שלו בתהליכי הלמידה בבית הספר המתרחשים כעת בפועל. מכאן, לתכנן את האופן בו יחובר החזון לעשייה היישובית, המקומית ו/או סביבתית.

4. מינוף התהליך של הלמידה במרחב היישובי-סביבתי והפיכתו לבר-קיימא

למינוף התהליך ולפריצה מחוץ לגבולות בית הספר יש לבחון מי הם השותפים ומה תפקידם, ולבנות מנגנונים פנימיים וחיצוניים ליצירת המשכיות לתהליך.

בתהליך שיתופי עם הלומדים. הכוונה היא לבחירת תוצר למידה שימנף את חיי הלומדים וישפיע על חיי התושבים. כאן גם חשוב למצוא את החיבורים לתכניות לימודים בנושאים וסוגיות, ערכים ומיומנויות שברצוננו לפתח תוך כדי למידה.

למידה בתוך המקום

העמקת הלמידה בהקשר של כיוון הפעולה הנבחר. מהלך הלמידה כולל: איסוף ידע רלבנטי; יצירת חוויה באמצעות התנסויות במקומות, אתרים ומרחבים רלבנטיים; למידה על עצמנו כקבוצה וכתושבי המקום; יצירת קשר עם אנשים המעורבים במקום.

מה יתרחש כתוצאה מהלמידה?

- התחברות: חיבור לפעולה ויצירה של קבוצה רלוונטית (בקהילה או במערכת החינוך).
- התאהבות במקום. התאהבות הנה מניע חזק לפעולה.
- התמקדות: בחירת המיזם.

למידה למען המקום

יצירת המיזם ותוצריו. היצירה כוללת את פיתוח הרעיון, תכנון וביצוע.

עם סיום המיזם נעצור להתבוננות: ניתן משוב, נוקיר את האנשים שיצרו ופעלו ונחגוג את ההצלחה.

בחירת תוצר
למידה
שימנף את
חיי הלומדים
וישפיע על חיי
התושבים.

--	--

המכון
לחינוך
דמוקרטי